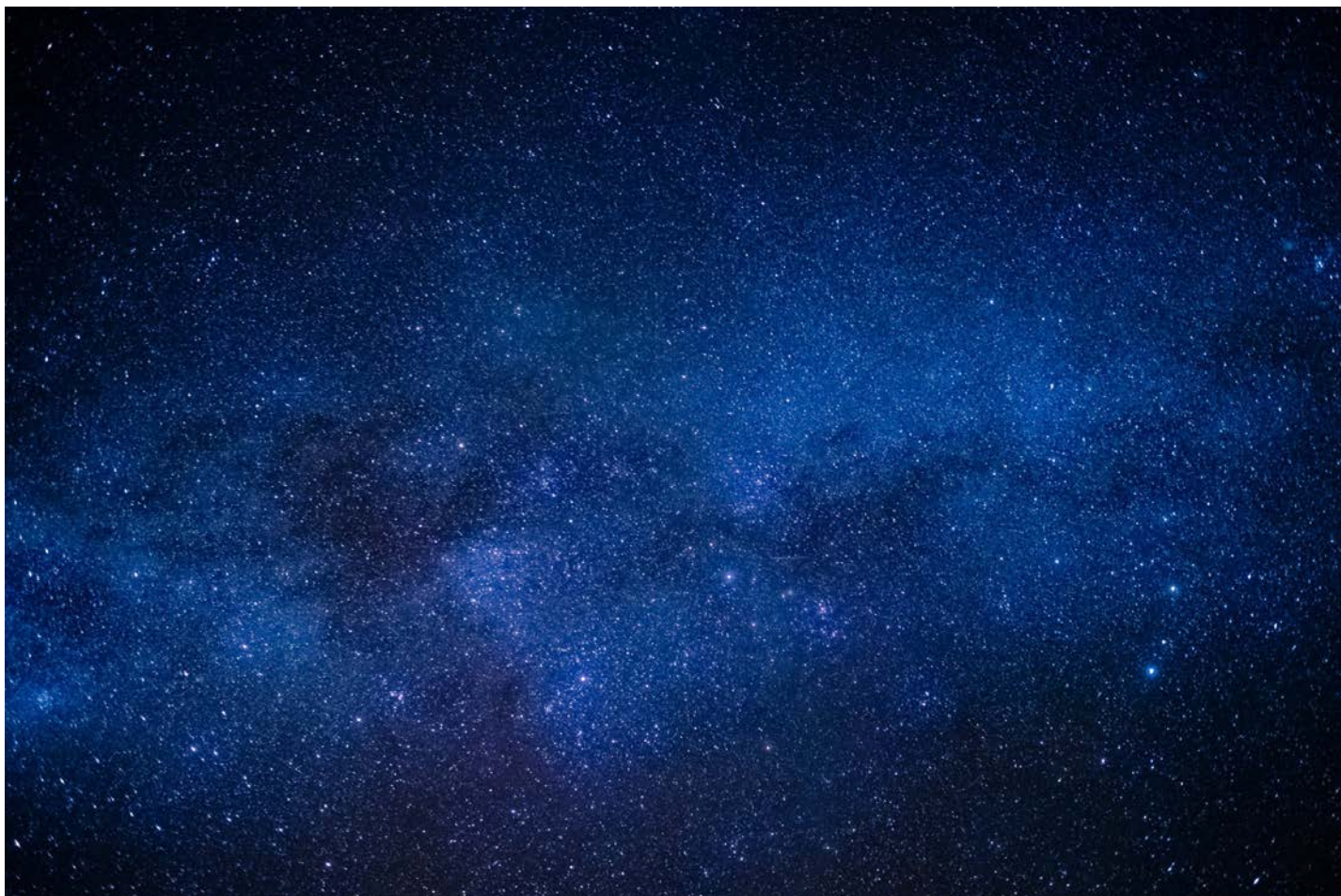

Nacsinák Gergely András

CSILLAGZÁPOR

2023-09-13 | ESSZÉ

Mégiscsak a rómaiaknak volt igazuk, hogy az év kezdetét szeptemberre tették.

A nyár ugyanis nem annyira évszak, mint inkább állapot. A Canis Major csillagképben felkúszik az égboltra a Szíriusz, az északi firmamentum legtündöklőbb csillaga, amelyet latinul *caniculának* becéztek, és ezzel megáll az idő, hogy aztán a Perseidák

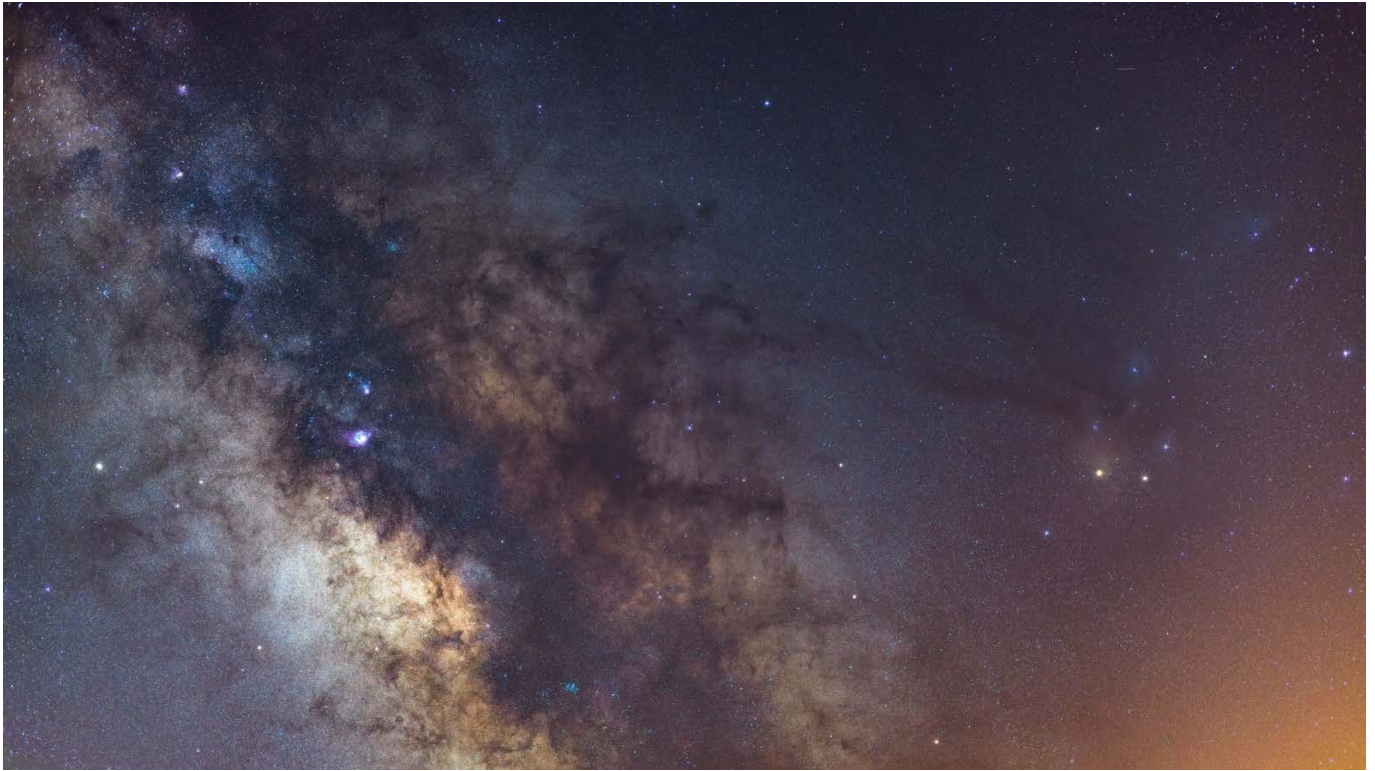
csillagzáróval induljon újra, tétovázva, kelletlenül. A hőségben, tücsökzenében, a szendergő napok egyformaságában magáról megfeledkezve álmodik az idő. A nyárnak tere van, távlata, nem tartama. Hatalmasan terpeszkedik a táj felett, rezzenetlenül ragyog a vizeken, végtelennek tűnik minden irányban. Az első hűvösebb reggelek figyelmeztetik az embert, hogy az idő, ha lassan is, de ébredzik, a nappalok süllyedő pályára térnek, visszaköveteli jogait az éjszaka. És akkor elkövetkezik a számvetés ideje, amire a költők célozgatnak ős-verseikben: hogy az időtlenséggel mihez is kezdtünk, kihasználtuk-e az órák apályát...

a fény bőségéből

Éppen itt tartunk most. Az év, ahogy a rómaiak számolták, nyár végével indul; nem vetéssel, hanem szürettel, nem ínségből, hanem teljességből. Mint amikor a talpára fordított homokóra telt

üvegtartályából peregni kezdenek a szemek lefelé. Az év a fény bőségéből születik, és annak lassú kialakása jelzi a kezdetét. Az ősz: időbe-lépés, útnak indulás.

Olvasó természetű embernek ilyenkor a nyárra félretett könyvek polcára téved tekintete. Mert vannak nyárra félretett könyvek, esetenként vaskosabb kötetek: éppen jól illenek majd a parttalan időhöz – vélhettük –, ahol a lapok, ahogy a napok, észrevétlen fordulnak át. A nyár is ilyen vaskos kötet, nem akar véget érni sohasem, mintha mindig volna hátra belőle még egy fejezet. De persze előbb vagy utóbb az utolsó lapot is megforgatja majd egy váratlanul érkező léghuzat, és a könyv becsukódik.

Itt az idő elővenni az őszi költőket, Rilket, George-ot, Traklt például, kinek mit. Az évszakok mind költőiek, és a költőknek megvannak a maguk otthonos évszakai. Celan téli szikárságú, enigmatikus, dérfényű sorai sehogyan sem illenek a nyárba. Jammes tücsökzenéjét kiveti magából a november. Pessoa meghazudtol bármilyen tavaszt. Novalis ellenben tavasz mindenestül, még hozzá kora tavasz, hiába szólongatja egyre-másra az éjszakát. Az John Donne felségterülete – és így tovább. Persze játék ez, nem folytatható a végtelenségig, inkább csak olyasmiről van szó, mint hogy a festők közül némelyek azonnal felismerhetők a koloritról. Egyes költők tisztábban tükröződnek bizonyos évszakokban. Hangjuk az idő egy-egy jellemző hangjával összecseng. Így kétségtelenül vannak a nyárnak szánt kötetek, amelyek – legalábbis így vettem észre – a legkritkább esetben válnak valóban a nyár könyveivé.

Könyvek, amelyeket hosszú vonatutakra tartogattunk.

Könyvek, amelyekről elképzeltük, hogy a vízparton olvassuk majd.

Könyvek, amelyeket a hőség delejező ereje ellen vetnénk be.

Amelyeket a hűlő falak közt, nyitott ablaknál, lámpafény és szúnyogháló között olvasnánk.

Korán érkező, vakító reggeleken a rövid kávé mellé való könyvek.

Könyvek, amelyeket fa alatt, hason fekve is lehet olvasni, mert nem csukódnak be minduntalan akkor sem, ha ujjunkat egy pillanatra fölemeljük, elhessegetni egy-egy darazsat.

Tengert helyettesítő könyvek.

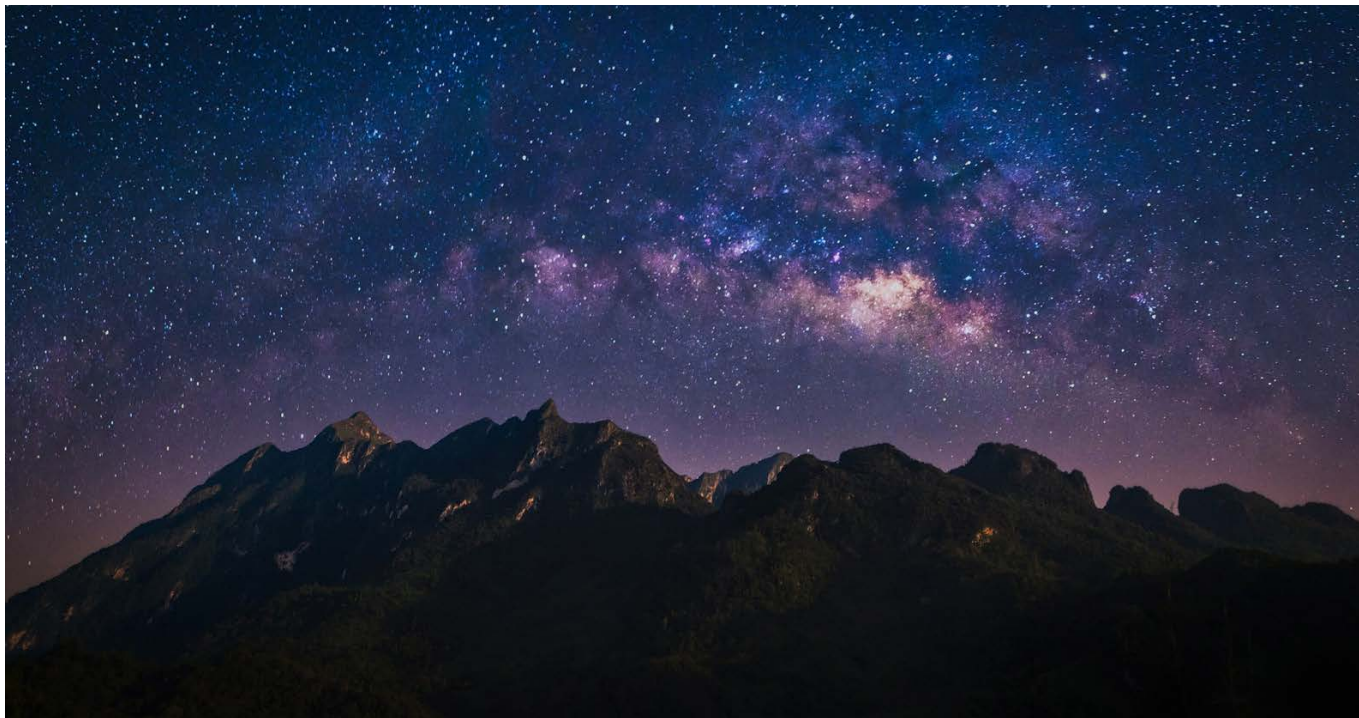
Utazásra felkészítő könyvek, amelyekben apró számárfülekkel jelölhetők a látnivalók.

És persze az utazás alkalmával beszerzett könyvek, a nyár csempészárui.

Útitárs

A lista tetszés szerint folytatható, folytatni viszont fölösleges, mert általában minden másképpen alakul. Sem a vonaton, sem a fűben heverve, sem a tengerparton nem azokat a könyveket lapozzuk fel, amelyekben jó előre megállapodtunk magunkkal. Az indulás előtti este ott áll az ember a polc előtt vagy az útitáska mellé készített kötetek fölött, és tűnődik, csakugyan ezt akarta-e. Hasonlít az érzés arra, amikor életének bizonyos pontjain szétnézve áll ugyanígy, ugyanezzel a kérdéssel – csak abban az esetben nem lehet egyetlen mozdulattal megváltoztatni a sors összetételét. Jó eséllyel végül nem ugyanazok a könyvek kerülnek a pakkba, mint amelyeket elterveztünk, és ugyanilyen jó eséllyel a magunkkal cipelt kötetek nagy része ott is marad a hazaérkezésig, fellapozatlanul. Ekkor válik nyilvánvalóvá, hogy a könyv tulajdonképpen nem használati tárgy, hanem útitárs. Többségüket nem azért visszük magunkkal, mert halaszthatatlan tudni- és éreznivalóink vannak, hanem hogy ne legyünk az úton egyedül. Egy-egy átmenetileg lakott szobában az ágy mellé tett kötetnek a helyektől független otthont kell képviselnie.

Számítóbbr kávéházak ezért tartanak könyvespolcokat a vendégek mellett, és nem mindig könnyű eldönteni, melyik szolgál melyiknek díszletül.

A nyárra félretett könyvek ezért tartozássá válnak leginkább: kiegyenlítetlen számlává, amely csak az első, felöltöt kivánó napok valamelyikén akad a kezünkbe, mintegy a fiók aljáról. Ekkor kapunk csak észbe, mi mindent mulasztottunk el abban a hiszemben, hogy csakugyan megállt az idő, és újraindulni nem is áll szándékában. Csodálkozunk: hát mégis eltűntek valahová a mozdulatlanak ígérkező napok? A Perseidák vonulása csak a kezdet: nemsokára követik őket a fecskék. A reggelek áttetszőbbek, rövidebbek; a napfénynek nincs annyi ideje kibontakozni, hamar beköszönt az este. Dönteni kell: a restanciák közül mit ítélünk átvihetőnek télire? Megcselekedhető-e télen is, ami nyáron? Elhagyható-e az életünkből továbbra is, ami akkor elmaradt? Vagy reménykedjünk inkább, hogy lesz még nyár, és mi eléggé ugyanazok maradunk jövőre is, amikor a Canis Major újból felkél a láthatáron, és így a most félretett kötetek olvasása minden további nélkül elodázható? Nem volna tanácsosabb tartani ugyanettől?

Szent Lőrinc könnyei

A Perseidákat Szent Lőrinc könnyeinek is mondják: hűsítő cseppekként hullanak a földre, és a pokoli hőség lassanként alábbhagy. Csakhogy ennek ára van – az ember újra mozgolódik, terveket szövöget, nem is mindig a legnemesebbeket, készülődik, fondorkodik,

miképpen fogja munkára az újfent mozgásba lendülő időt, formálja a maga képére az ismét rázáruló világot. A nyár túlságosan tágas, túlontúl lebegő ahhoz, hogy igazán kezdhessünk vele valamit. Hacsak nem gyönyörködünk benne, akár egy színes, csillogó szappanbuborékban. Hacsak nem olvasunk felesleges dolgokat. A buborék aztán elpattan, az idő visszatérével a praktikum is újra zörget, bebocsáttatást követel, definiált időt, kitűzött programot. Az ősz első napjait, amint teheti, tüstént határidők késeivel szabdalja hűvösebb darabokra. Aki teheti, ilyenkor nyújtsa még magában az időtlen évszakot, amíg lehet. Válasszon egy könyvet a nyár érintetlenül maradt polcáról, és üsse fel, hátha kibetűzhető lesz belőle az időtlenség észrevétlen átmentésének egy-egy mesterfogása.

kép | vecteezy.com